

การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงสำหรับวงดนตรีแจ๊ส*

THE ARRANGEMENT OF THAI LUK KRUNG SONGS FOR THE JAZZ BAND

อัศววัฒน์ สิงห์ชู*, ณัฏพล หะหวัง

Akkarawat Singchoo*, Natchapon Hawang

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ภูเก็ต ประเทศไทย

Faculty of Education, Phuket Rajabhat University, Phuket, Thailand

*Corresponding author E-mail: akkarawatsingchoo@gmail.com

*Tel: 089-594-9596

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงสำหรับวงดนตรีแจ๊ส มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางดนตรีในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงสำหรับวงดนตรีแจ๊ส และศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติรวมวงเล็ก การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 2 จำนวน 21 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย บทเพลงไทยลูกกรุงที่เรียบเรียงใหม่ จำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงรักคุณเข้าแล้ว เพลงเพียงคำเดียว เพลงชั่วฟ้าดินสลาย เพลงครวญ และเพลงคืนนี้พี่คอยเจ้า และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงสำหรับวงดนตรีแจ๊สใช้แนวคิดการเปลี่ยนเสียงประสาน เพื่อเพิ่มสีสันทางดนตรีให้เหมาะสมกับวงดนตรีแจ๊สขนาดเล็ก โดยใช้เทคนิคสำคัญ ได้แก่ การดำเนินคอร์ดแบบ II-V-I คอร์ดโดมินันต์ทุติยภูมิ คอร์ดแทนแบบไทรโทน คอร์ดนอกกฎเสียง การเคลื่อนคอร์ดขึ้นคู่ 3 การใช้แนวเบสเป็นตัวนำคอร์ด และการปรับลีลาจังหวะเป็นสวิง บอสซาโนวา และบัลลาด ส่งผลให้บทเพลงมีความหลากหลายทางเสียงประสานและจังหวะ โดยยังคงเอกลักษณ์ทำนองเดิมไว้ได้ ผลความคิดเห็นของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.68 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 แสดงว่าเหมาะสมต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาทักษะปฏิบัติดนตรีแจ๊ส

คำสำคัญ: การเรียบเรียงเสียงประสาน, เพลงไทยลูกกรุง, วงดนตรีแจ๊ส

Abstract

This research, The Arrangement of Thai Luk Krung Songs for the Jazz Band, aimed to analyze the musical concepts used in arranging Thai Luk Krung songs for a jazz band and to study students' opinions toward the arranged songs as instructional media for the Small Ensemble Practice course.

The study employed a mixed-methods research design. The sample group consisted of 21 second-year students majoring in Music Education, selected by purposive sampling. The research instruments included five arranged Thai Luk Krung songs: Rak Khun Khao Laeo, Phiang Kham Diao, Chua Fa Din Salai, Khruan, and Khuen Ni Phi Khoi Chao, together with a student opinion questionnaire. Qualitative data were analyzed through content analysis, while quantitative data were analyzed using mean and standard deviation. The findings revealed that the arrangement of Thai Luk Krung songs for the jazz band applied the concept of reharmonization to enrich musical color and make the songs suitable for a small jazz ensemble. The major techniques included II-V-I chord progressions, secondary dominant chords, tritone substitution, non-diatonic chords, chord movement by thirds, bass-line-led harmonic movement, and rhythmic adaptation into swing, bossa nova, and ballad styles. These techniques created harmonic and rhythmic diversity while preserving the identity of the original melodies. The overall students' opinion was at the highest level, with a mean score of 4.68 and a standard deviation of 0.47. This indicates that the arranged songs were suitable for teaching and learning and for developing jazz performance skills.

Keywords: Arrangement, Thai Luk Krung Songs, Jazz Band

บทนำ

ดนตรีเป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่มนุษย์ใช้ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด และประสบการณ์ชีวิตได้อย่างลึกซึ้งโดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ภาษา หรือศาสนา นับตั้งแต่วัยแรกเกิด มนุษย์ได้สัมผัสกับเสียงเพลงผ่านเพลงกล่อมเด็ก และเมื่อเติบโตขึ้น ดนตรียังคงมีบทบาทในการสะท้อนอารมณ์หลากหลายรูปแบบ ทั้งความรัก ความโศกเศร้า ความยินดี ความสงบ หรือแม้กระทั่งความรู้สึกสูญเสีย ในวาระสุดท้ายของชีวิต ดนตรียังปรากฏในรูปของบทสวด หรือเสียงเพลงที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและพิธีกรรมของแต่ละสังคม ดังนั้น ดนตรีจึงมิได้เป็นเพียงความบันเทิง หากแต่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ความเชื่อ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของมนุษย์

ในแต่ละสังคม ดนตรีมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และค่านิยมของผู้คน ความแตกต่างของดนตรีในแต่ละชาติสามารถรับรู้ได้จากท่วงทำนอง จังหวะ ภาษา เครื่องดนตรี และรูปแบบการขับร้อง ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ทำให้ดนตรีทำหน้าที่เสมือนสัญลักษณ์แทนความเป็นชาติหรือกลุ่มวัฒนธรรมนั้น ๆ ดังที่ สุกกรี เจริญสุข ได้กล่าวถึงบทบาทของดนตรีในฐานะตัวแทนทางวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติไว้ว่า ดนตรีสามารถบ่งบอกลักษณะเฉพาะของชาติได้อย่างชัดเจน เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รูปแบบของเพลงก็ย่อมปรับเปลี่ยนตามไปด้วย เช่นเดียวกับสังคมไทยที่มีพัฒนาการของเพลงหลายประเภท ทั้งเพลงพื้นบ้าน เพลงลูกทุ่ง เพลงไทยเดิม และเพลงไทยสากล ซึ่งล้วนเกิดจากการปรับตัวของผู้ประพันธ์และศิลปินให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละยุคสมัย (สุกรี เจริญสุข, 2539) เพลงไทยสากลประเภทลูกกรุง หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “เพลงลูกกรุง” มีพัฒนาการสัมพันธ์กับเพลงประกอบละครร้อง เพลงประกอบภาพยนตร์

เพลงประกอบละครเวที และเพลงที่ใช้ขับร้องสลับฉากในการแสดง ต่อมาคำว่า “เพลงลูกกรุง” ถูกใช้เพื่อจำแนกประเภทของเพลงไทยสากลที่มีลักษณะการขับร้อง กลุ่มผู้สร้างงาน และรสนิยมทางดนตรีแตกต่างจากเพลงลูกทุ่ง นอกจากนี้ เพลงลูกกรุงยังคงได้รับการสืบสรรค์และนำมาผลิตซ้ำในบริบทร่วมสมัยอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบการขับร้องใหม่ การเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ และการนำเสนอผ่านสื่อบันเทิงสมัยใหม่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า เพลงลูกกรุงมิได้เป็นเพียงบทเพลงในอดีต แต่ยังเป็นทุนทางวัฒนธรรมดนตรีที่สามารถปรับใช้และสร้างสรรค์ใหม่ได้ในสังคมไทยร่วมสมัย (ต่อพงศ์ เชื้ออ่อน, 2565) และต่อมาได้กลายเป็นคำที่ใช้จำแนกประเภทของเพลงไทยสากลระหว่างเพลงลูกทุ่งกับเพลงลูกกรุงอย่างแพร่หลาย (สมบัติ กิ่งกาญจนวงศ์, 2534) ลักษณะสำคัญของเพลงลูกกรุงมักพิจารณาจากกลุ่มผู้สร้างสรรค์ผลงาน วิธีการขับร้องของนักร้องต้นฉบับ ตลอดจนจุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ที่มุ่งสร้างบทเพลงให้มีความประณีตทางภาษา ท่วงทำนอง และอารมณ์เพลง เพลงลูกกรุงมีพัฒนาการที่เชื่อมโยงกับละครร้องในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยเฉพาะผลงานของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ซึ่งบทเพลงประกอบละครมีลักษณะใกล้เคียงกับดนตรีตะวันตกมากขึ้น ต่อมาพรานบุรพ์ได้พัฒนาละครร้องและเนื้อเพลงให้มีลักษณะสากลชัดเจนยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันยังคงรักษากลิ่นอายความเป็นไทยไว้ในท่วงทำนองและการผันเสียงวรรณยุกต์ของคำร้องให้สอดคล้องกับแนวทำนอง จึงอาจกล่าวได้ว่ายุคของพรานบุรพ์เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านสำคัญจากเพลงไทยเดิมไปสู่เพลงไทยสากล หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยเริ่มขยายตัวมากขึ้น ส่งผลให้เพลงประกอบภาพยนตร์ได้รับการสร้างสรรค์อย่างจริงจัง เพลง “กล้วยไม้” ซึ่งประพันธ์โดยเรือโทมานิต เสนะวิณิน เพื่อใช้ประกอบภาพยนตร์เรื่อง “บุปผชาติทรัพย์” ของบริษัทภาพยนตร์เสียงศรีกรุงเมื่อ พ.ศ. 2476 ได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นเพลงไทยสากลเพลงแรกที่ประพันธ์ด้วยโน้ตดนตรีสากล (ธีรภาพ โลหิตกุล, 2540) ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ละครเวทีไทยได้รับความนิยมอย่างสูงในช่วง พ.ศ. 2491 - 2496 เนื่องจากโรงภาพยนตร์ยังขาดภาพยนตร์ต่างประเทศใหม่ ๆ เข้ามาฉาย จึงเกิดโรงละครและนักประพันธ์เพลงจำนวนมาก เช่น สง่า อารัมภีร ชาลี อินทรวิจิตร และสมาน กาญจนผลิน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเพลงลูกกรุงในเวลาต่อมา (สมบัติ กิ่งกาญจนวงศ์, 2534) แม้กระนั้นเพลงลูกกรุงมิได้สูญหายไปจากสังคมไทย หากแต่ได้รับการนำกลับมาผลิตซ้ำและตีความใหม่อยู่เสมอ โดยเฉพาะในช่วงหลัง พ.ศ. 2530 ที่ค่ายเพลงต่าง ๆ นำเพลงลูกกรุงเดิมมาสร้างสรรค์ใหม่ เพื่อตอบสนองกลุ่มผู้ฟังวัยผู้ใหญ่ซึ่งยังคงผูกพันกับบทเพลงประเภทนี้ (ปรกเทศ ใจสุวรรณ์, 2564) ในปัจจุบัน เพลงลูกกรุงยังคงปรากฏอยู่ในพื้นที่สาธารณะผ่านการประกวดร้องเพลง การแสดงดนตรี การเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ และการนำเสนอในรูปแบบร่วมสมัย ความงดงามของเพลงลูกกรุงมิได้อยู่เพียงท่วงทำนองที่ไพเราะเท่านั้น หากยังอยู่ที่การเลือกใช้ถ้อยคำอย่างประณีต การใช้สัมผัสตามแบบฉันทลักษณ์ไทย และการเชื่อมโยงกับขนบวรรณศิลป์และวรรณคดีไทยในหลายบทเพลง ลักษณะดังกล่าวทำให้เพลงลูกกรุงมีคุณค่าทั้งในเชิงดนตรี วรรณศิลป์ และวัฒนธรรม

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยเรื่องการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงสำหรับวงดนตรีแจ๊ส จึงมุ่งศึกษาแนวทางการนำทำนองเพลงลูกกรุงมาสร้างสรรค์ใหม่ผ่านกระบวนการเรียบเรียงเสียงประสานในบริบทของดนตรีแจ๊ส การศึกษานี้ให้ความสำคัญกับการผสมผสานระหว่างเอกลักษณ์ของเพลงลูกกรุงกับองค์ประกอบทางดนตรีแจ๊สทั้งด้านเสียงประสาน จังหวะ การดันสด และการสื่อสารระหว่างนักดนตรี โดยมีเป้าหมายเพื่อค้นหาเทคนิค

และแนวทางที่เหมาะสมในการเรียบเรียงบทเพลงให้มีความร่วมสมัย การเรียบเรียงเสียงประสานจึงไม่ใช่เพียงการเปลี่ยนคอร์ดหรือปรับจังหวะเท่านั้น แต่เป็นการตีความบทเพลงเดิมให้เกิดมิติใหม่ทางดนตรีและอารมณ์ กล่าวได้ว่า การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงสำหรับวงดนตรีแจ๊สมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์และการสร้างสรรค์ดนตรีไทยในบริบทร่วมสมัย การนำบทเพลงเหล่านี้มาพัฒนาในรูปแบบ แจ๊สจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการสืบสานคุณค่าดั้งเดิม พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้และตีความใหม่ที่สามารถเชื่อมโยงกับผู้ฟังยุคปัจจุบันและเวทีดนตรีสากลได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางดนตรีในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงสำหรับวงดนตรีแจ๊ส
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อบทเพลงไทยลูกกรุงที่ผู้วิจัยเรียบเรียงขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติรวมวงเล็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงสำหรับวงดนตรีแจ๊ส ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีลักษณะสำคัญเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ควบคู่กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการทางดนตรี และเสริมด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อศึกษากระบวนการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงสำหรับวงดนตรีแจ๊สขนาดเล็ก ตลอดจนศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อบทเพลงที่ได้รับการเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาปฏิบัติรวมวงเล็ก จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำนวน 21 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากนักศึกษาที่มีความพร้อมด้านทักษะการบรรเลงเครื่องดนตรีและสามารถเข้าร่วมกระบวนการฝึกซ้อมและบรรเลงบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นใหม่ได้ตลอดกระบวนการวิจัย กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 วง เพื่อทดลองฝึกซ้อมและบรรเลงบทเพลงไทยลูกกรุงที่ได้รับการเรียบเรียงเสียงประสานใหม่สำหรับวงดนตรีแจ๊สขนาดเล็ก ขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัยมุ่งศึกษาบทเพลงไทยลูกกรุง จำนวน 5 เพลง ได้แก่ 1) คีนี่พี่คอยเจ้า 2) ข้าวฟ้าดินสลาย 3) เพียงคำเดียว 4) ครวญ และ 5) รักคุณเข้าแล้ว โดยนำมาเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงดนตรีแจ๊สขนาดเล็ก ประกอบด้วย แซกโซโฟน เปียโน กีตาร์ เบส และกลองชุด การเรียบเรียงพิจารณาองค์ประกอบทางดนตรี ได้แก่ ทำนอง จังหวะ เสียงประสาน การดำเนินคอร์ด บทบาทของเครื่องดนตรี และพื้นที่สำหรับการดนตรี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ประเภท ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักดนตรีอาชีพ เพื่อรวบรวมแนวคิด ข้อเสนอแนะ และมุมมองเกี่ยวกับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงในรูปแบบดนตรีแจ๊ส

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา ใช้สำหรับศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อบทเพลงไทยลูกกรุงที่ได้รับการเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ โดยครอบคลุมประเด็นด้านความเหมาะสมของบทเพลง ความน่าสนใจของการเรียบเรียงเสียงประสาน ความเหมาะสมต่อการฝึกปฏิบัติรวมวง และประโยชน์ต่อการเรียนรู้ดนตรีแจ๊ส

2.3 โน้ตเพลงและสกอ์ดนตรีสำหรับวงดนตรีแจ๊สขนาดเล็ก เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงทั้ง 5 เพลง โดยออกแบบให้เหมาะสมกับรูปแบบวงดนตรีแจ๊สขนาดเล็กและศักยภาพของผู้บรรเลง

2.4 เครื่องบันทึกเสียงและวิดีโอ ใช้สำหรับบันทึกกระบวนการฝึกซ้อม การบรรเลง และพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักศึกษาในวงดนตรี เพื่อนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยดำเนินการโดยนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านดนตรีและการวิจัย จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ผลการตรวจสอบพบว่า เครื่องมือมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงไทยลูกกรุง การเรียบเรียงเสียงประสาน ทฤษฎีดนตรีแจ๊ส และการจัดวงดนตรีแจ๊สขนาดเล็ก เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดและแนวทางการเรียบเรียงเสียงประสาน

3.2 ศึกษาลักษณะทางดนตรีของบทเพลงไทยลูกกรุงต้นฉบับทั้ง 5 เพลง โดยพิจารณาองค์ประกอบด้านทำนอง จังหวะ โครงสร้างเพลง คีย์ อาร์มณเพลง และลักษณะเฉพาะของบทเพลง เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบการเรียบเรียงเสียงประสานใหม่

3.3 เก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและนักดนตรีอาชีพ เพื่อรวบรวมแนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงในรูปแบบดนตรีแจ๊ส

3.4 ดำเนินการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงทั้ง 5 เพลง สำหรับวงดนตรีแจ๊สขนาดเล็ก โดยใช้แนวคิดทางดนตรีแจ๊ส เช่น การดำเนินคอร์ดแบบ II-V-I การใช้คอร์ดโดมินันต์ทุติยภูมิ การแทนคอร์ดแบบไตรโทน การใช้คอร์ดขยาย การกำหนดรูปแบบจังหวะสวิงหรือบอสซาโนวา ตลอดจนการออกแบบบทนำ ท่อนเพลงหลัก ท่อนต้นสด และท่อนจบให้เหมาะสมกับลักษณะของเพลงและศักยภาพของผู้บรรเลง

3.5 นำบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นใหม่ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขบทเพลง สกอ์ และแนวทางการบรรเลงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

3.6 นำบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นใหม่ไปทดลองใช้กับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง โดยให้นักศึกษาฝึกซ้อมและบรรเลงในรูปแบบวงดนตรีแจ๊สขนาดเล็ก พร้อมทั้งบันทึกเสียง บันทึกวิดีโอ และสังเกตพฤติกรรมการบรรเลงการทำงานร่วมกันในวง และความเหมาะสมของบทเพลงต่อการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติรวมวงเล็ก

3.7 เก็บข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างหลังจากการฝึกซ้อมและบรรเลงบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นใหม่ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในเชิงปริมาณประกอบการอภิปรายผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต การบันทึกเสียง และการบันทึกวิดีโอ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการวิเคราะห์เชิงประเด็น เพื่อสังเคราะห์ลักษณะทางดนตรีของบทเพลงไทยลูกกรุง แนวคิดการเรียบเรียงเสียงประสาน เทคนิคทางดนตรีแจ๊ส บทบาทของเครื่องดนตรี และผลของการนำบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นใหม่ไปใช้ในการฝึกปฏิบัติรวมวง นอกจากนี้ ข้อมูลจากกระบวนการสร้างสรรค์บทเพลงใช้การวิเคราะห์เชิงกระบวนการ โดยพิจารณาตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาเพลงต้นฉบับ การออกแบบการเรียบเรียงเสียงประสาน การทดลองบรรเลง การปรับปรุงแก้ไข และการนำเสนอผลงานดนตรีเพื่ออธิบายกระบวนการสร้างสรรค์บทเพลงไทยลูกกรุงสำหรับวงดนตรีแจ๊สขนาดเล็กอย่างเป็นระบบ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อบทเพลงไทยลูกกรุงที่ได้รับการเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำเสนอระดับความคิดเห็นของนักศึกษาด้านความเหมาะสม ความน่าสนใจ และประโยชน์ของบทเพลงต่อการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติรวมวง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์และตารางประกอบ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสะท้อนให้เห็นทั้งกระบวนการสร้างสรรค์ทางดนตรีและผลการนำบทเพลงไทยลูกกรุงที่ได้รับการเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ไปใช้ในบริบทการเรียนการสอนดนตรี

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์แนวคิดในการเรียบเรียงเสียงประสาน และตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากแบบสอบถามความคิดเห็น มีรายละเอียดในแต่ละตอน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์แนวคิดในการเรียบเรียงเสียงประสาน

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการเปลี่ยนเสียงประสาน (Reharmonization) มาใช้ในการเรียบเรียงบทเพลงไทยลูกกรุงทั้ง 5 เพลง สำหรับวงดนตรีแจ๊สขนาดเล็ก โดยใช้เทคนิคทางดนตรีแจ๊สที่สำคัญ 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) การดำเนินคอร์ดแบบ II-V-I 2) การใช้คอร์ดโดมิแนนต์ทุติยภูมิ 3) การใช้คอร์ดแทนแบบไตรโทนซับ 4) การใช้คอร์ดนอกกฎแฉเสียง 5) การเคลื่อนคอร์ดในลักษณะขั้นคู่ 3 และ 6) การใช้แนวเบสเป็นตัวนำคอร์ด ซึ่งจะนำเสนอแนวคิดการเปลี่ยนเสียงประสานในแต่ละรูปแบบ ดังนี้

1.1 แนวคิดการดำเนินคอร์ดแบบ II-V-I คือ รูปแบบการเคลื่อนที่ของคอร์ดที่สำคัญมากในดนตรีตะวันตก โดยเฉพาะ แจ๊ส หลักการทำงาน คือ ทำหน้าที่เป็นกระบวนการคลี่คลายทางฮาร์โมนี 3 ชั้น คือ คอร์ดเตรียม → คอร์ดโดมิแนนต์ → คอร์ดหลัก คอร์ด II สร้างการเคลื่อนตัวยังไม่มั่นคงนัก คอร์ด V ทำหน้าที่เป็นคอร์ดโดมิแนนต์ มีแรงดึงดูดต้องการคลี่คลายกลับไปยังคอร์ดหลัก คอร์ด I เป็นคอร์ดจบหรือจุดพักให้ความรู้สึกสมบูรณ์ เป็นการคลี่คลายความตึงเครียด ดังตัวอย่างบทเพลงรักคุณเข้าแล้ว คอร์ด Dm7 G7(b9) C6/9 ในห้องเพลงที่ 32 - 33 ดังกรอบสี่เหลี่ยม ดังนี้

Figure 1 shows a musical score snippet for the song 'Love You So Much'. It features a voice line in 4/4 time. The chords are C% (measure 30), Am7(add11) (measure 31), Dm7 (measure 32), G7(b9) (measure 33), C% (measure 34), and C7 (measure 35). The lyrics are: ดี ผม ยัง รัก คุณ ก็ คุณ รัก บ้าง เป็น ไร.

ภาพที่ 1 ตัวอย่างโน้ตเพลงการดำเนินคอร์ดแบบ II-V-I

1.2 แนวคิดการใช้คอร์ดโดมิแนนต์ทุติยภูมิหรือ Secondary Dominant คือ การนำคอร์ดโดมิแนนต์มาใช้ชั่วคราวเพื่อเน้นหรือผลักดันให้ไปยังคอร์ดเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่คอร์ด I โดยตรง หลักการทำงานของ คอร์ดโดมิแนนต์ทุติยภูมิ คือ การทำให้คอร์ดเป้าหมายในบันไดเสียง “มีสถานะเสมือนเป็นคอร์ดหลักชั่วคราว” แล้วใช้คอร์ดโดมิแนนต์เข้ามานำหา ดังตัวอย่างบทเพลงครวญ คอร์ด D7 เคลื่อนไปสู่คอร์ด G13 ในห้องเพลงที่ 11 - 12 ดังกรอบสี่เหลี่ยม ดังนี้

Figure 2 shows a musical score snippet for the song 'Sigh'. It features a voice line in 4/4 time. The chords are C% (measure 9), Am11 (measure 10), Fmaj7 (measure 11), F#o7 (measure 12), Dm11 (measure 13), D7 (measure 14), and G13 (measure 15). The lyrics are: ชน ฉัน ยล ทุก ยาม เย็น พัก ใน ร่ม เงาไม้.

ภาพที่ 2 ตัวอย่างโน้ตเพลงการใช้คอร์ดโดมิแนนต์ทุติยภูมิ

1.3 แนวคิดการใช้คอร์ดแทนแบบไตรโทนซับ หรือ Tritone Substitution คือการนำคอร์ดโดมิแนนต์อีกคอร์ดหนึ่งมาแทนคอร์ดโดมิแนนต์เดิม โดยคอร์ดใหม่มีระยะห่างจากคอร์ดเดิมเป็น ช่วงไตรโทน เพื่อให้เกิดสีสันของฮาร์โมนีที่แปลกใหม่ แต่ยังคงแรงดึงดูดไปสู่คอร์ดเป้าหมายได้ใกล้เคียงเดิม ในทางฮาร์โมนีแจ๊ส ช่วงไตรโทนมีความสำคัญมาก เพราะเป็นช่วงเสียงที่สร้างความตึงเครียดภายในคอร์ดโดมิแนนต์ 7 แม้จะเปลี่ยนรากคอร์ดแต่คอร์ดที่นำมาแทนยังคงมีแรงดึงดูดสู่คอร์ดเป้าหมาย เพราะยังมีช่วงไตรโทนที่ต้องการคลี่คลาย ข้อดีสำคัญคือ ทำให้แนวเบสเคลื่อนแบบครึ่งเสียง ดังตัวอย่างบทเพลงรักคุณเข้าแล้ว คอร์ด Db7 ทำหน้าที่แทน G7 เคลื่อนไปสู่คอร์ด C6/9 ในห้องเพลงที่ 36 ดังกรอบสี่เหลี่ยม ดังนี้

ภาพที่ 3 ตัวอย่างโน้ตเพลงการใช้คอร์ดแทนแบบไตรโทนซ์

1.4 แนวคิดการใช้คอร์ดนอกกฎแจเสียง คือ การนำคอร์ดที่ไม่ได้อยู่ในชุดคอร์ดประจำบันไดเสียงหลักของเพลงมาใช้ เพื่อเพิ่มสีสัน ความตึงเครียด และการเคลื่อนที่ของฮาร์โมนีให้หลากหลายขึ้น ดังตัวอย่างบทเพลงเพียงคำเดียว ใช้คอร์ด DbMaj7 ในห้องเพลงที่ 43 ดังกรอบสี่เหลี่ยม ดังนี้

ภาพที่ 4 ตัวอย่างโน้ตเพลงการใช้คอร์ดนอกกฎแจเสียง

1.5 แนวคิดการเคลื่อนคอร์ดในลักษณะขั้นคู่ 3 คือ การเปลี่ยนรากคอร์ดให้ห่างกันเป็นระยะ 3 เสียง ทั้งแบบ คู่ 3 เล็ก และ คู่ 3 ใหญ่ เพื่อสร้างสีสันของฮาร์โมนีที่สั่นไหว นุ่มนวล แนวคิดนี้นิยมใช้ในงานเรียบเรียงเสียงประสานสมัยใหม่ แจ๊ส และเพลงร่วมสมัย เพราะทำให้เกิดสีสันใหม่โดยยังคงความเชื่อมโยงของเสียงภายในคอร์ด ดังตัวอย่างบทเพลงชั่วฟ้าดินสลาย โดยการใช้คอร์ด FMaj7, Am11, AbMaj7, C7 และ EbMaj7 ห้องเพลงที่ 5 - 8 และห้องเพลงที่ 9 - 12 ใช้เทคนิคการเคลื่อนคอร์ดแบบขั้นคู่ 3 โดยเคลื่อนลงอย่างต่อเนื่อง ใช้คอร์ด F6/9, Dm11, BbMaj7 และ Gm11 ดังกรอบสี่เหลี่ยม ดังนี้

ภาพที่ 5 ตัวอย่างโน้ตเพลงการเคลื่อนคอร์ดในลักษณะขั้นคู่ 3

1.6 แนวคิดการใช้แนวเบสเป็นตัวนำคอร์ด คือ การกำหนดทิศทางการเคลื่อนที่ของเสียงเบสก่อน แล้วจึงเลือกคอร์ดที่สอดคล้องกับแนวเบสนั้น ทำให้การดำเนินคอร์ดมีความลื่นไหล ชัดเจน และมีเอกภาพในเชิงเสียงประสานดังตัวอย่าง บทเพลงคืนนี้ที่คอยเจ้า โดยใช้คอร์ด G6/9, Bm11/F#, FMaj7, Em11, D13, C#o7, CMaj7 และ Bm11 ในห้องเพลงที่ 5 - 8 ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 6 ตัวอย่างโน้ตเพลงการใช้แนวเบสเป็นตัวนำคอร์ด

2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุง สำหรับวงดนตรีแจ๊ส จำนวน 21 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด 3.50 - 4.49 หมายถึง มาก 2.50 - 3.49 หมายถึง ปานกลาง 1.50 - 2.49 หมายถึง น้อย 1.00 - 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักศึกษา (n = 21)

ข้อที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1	บทเพลงที่เรียบเรียงมีความเหมาะสมกับรูปแบบวงดนตรีแจ๊ส	4.67	0.48	มากที่สุด
2	เทคนิคที่ใช้ในการเรียบเรียงเสียงประสาน	4.33	0.48	มาก
3	การใช้คอร์ดที่เหมาะสมกับบทเพลง	4.67	0.48	มากที่สุด
4	การเรียบเรียงเสียงประสานช่วยเพิ่มความน่าสนใจในการเรียนรู้วิชาปฏิบัติรวมวงเล็ก	4.81	0.40	มากที่สุด
5	การบรรเลงเพลงไทยลูกกรุงในสไตล์แจ๊สช่วยส่งเสริมความเข้าใจในดนตรีไทยลูกกรุงและแจ๊ส	4.86	0.36	มากที่สุด
6	บทเพลงที่เรียบเรียงสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติรวมวงเล็กได้จริง	4.81	0.40	มากที่สุด
7	การเรียบเรียงครั้งนี้สามารถใช้เป็นต้นแบบการบรรเลงดนตรีไทยลูกกรุงในรูปแบบใหม่ ๆ ได้	4.62	0.50	มากที่สุด
8	บทเพลงที่เรียบเรียงช่วยเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการศึกษาดนตรี	4.38	0.50	มาก
9	การเรียนรู้จากบทเพลงที่เรียบเรียงช่วยพัฒนาทักษะการฟัง การบรรเลง และการทำงานเป็นทีม	4.76	0.46	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักศึกษา (n = 21) (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
10	โดยรวมแล้วท่านพึงพอใจกับบทเพลงที่เรียบเรียงเพื่อใช้ในการเรียนการสอน	4.90	0.44	มากที่สุด
	รวม	4.68	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงสำหรับวงดนตรีแจ๊ส โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.68 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โดยรวมแล้วท่านพึงพอใจกับบทเพลงที่เรียบเรียงเพื่อใช้ในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 รองลงมา คือ การบรรเลงเพลงไทยลูกกรุงในสไตล์แจ๊สช่วยส่งเสริมความเข้าใจในดนตรีไทยลูกกรุงและดนตรีแจ๊ส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 นอกจากนี้ พบว่า การเรียบเรียงเสียงประสานช่วยเพิ่มความน่าสนใจในการเรียนรู้วิชาปฏิบัติรวมวงเล็ก และ บทเพลงที่เรียบเรียงสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติรวมวงเล็กได้จริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 4.81 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากันที่ 0.40 รองลงมา คือ การเรียนรู้จากบทเพลงที่เรียบเรียงช่วยพัฒนาทักษะการฟัง การบรรเลง และการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เทคนิคที่ใช้ในการเรียบเรียงเสียงประสาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 รองลงมา คือ บทเพลงที่เรียบเรียงช่วยเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการศึกษาดนตรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 ซึ่งทั้งสองข้ออยู่ในระดับ มาก ขณะที่ข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับ มากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษามีความคิดเห็นเชิงบวกต่อบทเพลงที่ผู้วิจัยเรียบเรียงขึ้น และเห็นว่าบทเพลงดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงสำหรับวงดนตรีแจ๊ส แสดงให้เห็นว่า บทเพลงไทยลูกกรุงสามารถนำมาพัฒนาและเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ในรูปแบบวงดนตรีแจ๊สได้อย่างเหมาะสม โดยยังคงเอกลักษณ์ของทำนองเดิมไว้ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบทเพลงไทยลูกกรุงมีลักษณะเด่นด้านทำนอง ภาษา การขับร้อง และการถ่ายทอดอารมณ์ที่ประณีต จึงมีศักยภาพในการนำมาวิเคราะห์และพัฒนาต่อยอดในรูปแบบดนตรีร่วมสมัยได้ สอดคล้องกับ สมบัติ กิ่งกาญจนวงศ์ อธิบายว่า เพลงลูกกรุงมีลักษณะเฉพาะด้านทำนอง การใช้ภาษา และวิธีการขับร้องที่แตกต่างจากเพลงไทยสากลประเภทอื่น (สมบัติ กิ่งกาญจนวงศ์, 2534) ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับ สุกรี เจริญสุข กล่าวถึงดนตรีในฐานะสื่อทางวัฒนธรรมซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ของมนุษย์และสังคม (สุกรี เจริญสุข, 2539) ดังนั้น การนำบทเพลงไทยลูกกรุงมาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ในรูปแบบแจ๊สจึงมิใช่เป็นเพียงการปรับเปลี่ยนรูปแบบทางดนตรีเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างสรรค์ที่ช่วยสืบสานคุณค่าทางวัฒนธรรมของบทเพลงเดิมให้สามารถสื่อสารกับผู้เรียนและผู้ฟังในบริบทร่วมสมัยได้มากยิ่งขึ้น จากผลการวิเคราะห์แนวคิดในการเรียบเรียงเสียงประสาน พบว่า ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการเปลี่ยนเสียงประสานมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาบทเพลง

ไทยลูกกรุงทั้ง 5 เพลง โดยใช้เทคนิคทางดนตรีแจ๊ส ได้แก่ การดำเนินคอร์ดแบบ II-V-I การใช้คอร์ดโดมิแนนต์ทุติยภูมิ การใช้คอร์ดแทนแบบไตรโทนซิป การใช้คอร์ดนอกกฎเสียง การเคลื่อนคอร์ดในลักษณะขั้นคู่ 3 และการใช้แนวเบสเป็นตัวนำคอร์ด เทคนิคเหล่านี้ช่วยเพิ่มสีสันทางเสียงประสาน ทำให้บทเพลงเกิดมิติทางฮาร์โมนีที่หลากหลายและมีความร่วมสมัยมากขึ้น สอดคล้องกับ Coker, J. ให้ความสำคัญกับความเข้าใจโครงสร้างคอร์ด การดำเนินคอร์ด และการนำองค์ประกอบทางฮาร์โมนีไปใช้ในการสร้างสรรค์ดนตรีแจ๊ส (Coker, J., 1964) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ Gridley, M. C. อธิบายว่า ดนตรีแจ๊สมีลักษณะสำคัญอยู่ที่การใช้จังหวะ เสียงประสาน การตีความทำนอง และการแสดงออกอย่างยืดหยุ่นของผู้บรรเลง การปรับเปลี่ยนลีลาจังหวะของบทเพลงจากต้นฉบับเดิม เช่น วอลซ์ หรือสโลว์โวล ไปเป็นสวิง บอสซาโนวา และบัลลาด ช่วยให้บทเพลงมีบุคลิกทางดนตรีที่ชัดเจนขึ้นในบริบทของวงดนตรีแจ๊ส ขณะเดียวกันยังคงรักษาแก่นสำคัญของทำนองและอารมณ์เพลงเดิมไว้ได้ (Gridley, M. C., 1994) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเรียบเรียงเสียงประสานมิใช่เพียงการเปลี่ยนคอร์ดหรือปรับจังหวะเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการตีความบทเพลงเดิมให้เกิดมิติใหม่ทางดนตรี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dean, R. T. ให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างสรรค์ การทดลอง และการพัฒนาทางดนตรีในฐานะองค์ประกอบสำคัญของการสร้างผลงานดนตรีร่วมสมัย (Dean, R. T., 1989) ทั้งนี้ การเรียบเรียงเสียงประสานในงานวิจัยนี้จึงเป็นการผสมผสานระหว่างหลักวิชาการทางดนตรีแจ๊สกับการตัดสินใจเชิงศิลปะของผู้เรียบเรียง เพื่อให้บทเพลงมีความสมดุลระหว่างความร่วมสมัยกับเอกลักษณ์ของเพลงไทยลูกกรุง การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการต่อยอดแนวคิดดังกล่าวจากบทเพลงพื้นถิ่นไปสู่บทเพลงไทยลูกกรุง โดยใช้กระบวนการเรียบเรียงเสียงประสานและแนวคิดทางดนตรีแจ๊สเป็นฐานในการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้เห็นว่า บทเพลงไทยที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมสามารถนำมาพัฒนาในรูปแบบดนตรีร่วมสมัยได้ หากผู้เรียบเรียงสามารถรักษาแก่นสำคัญของบทเพลงเดิมควบคู่กับการใช้เทคนิคทางดนตรีใหม่อย่างเหมาะสม ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงในรูปแบบวงดนตรีแจ๊สสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนดนตรีได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในรายวิชาปฏิบัติรวมวงเล็ก เนื่องจากบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะหลายด้านพร้อมกัน ได้แก่ การอ่านโน้ต การฟังเสียงประสาน การบรรเลงร่วมกับผู้อื่น การเข้าใจบทบาทของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด และการเรียนรู้แนวคิดทางดนตรีแจ๊สผ่านการปฏิบัติจริง ผลดังกล่าวสอดคล้องกับ Coker, J. ที่มองว่าการเรียนรู้ดนตรีแจ๊สควรเกิดจากการปฏิบัติควบคู่กับความเข้าใจทางทฤษฎี (Coker, J., 1964) และสอดคล้องกับ Gridley, M. C. ที่ชี้ให้เห็นว่า ดนตรีแจ๊สเป็นรูปแบบดนตรีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งความรู้ด้านโครงสร้างดนตรีและการแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ (Gridley, M. C., 1994) ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า บทเพลงไทยลูกกรุงที่นำมาเรียบเรียงในรูปแบบวงดนตรีแจ๊สได้รับการยอมรับในด้านความเหมาะสม ความน่าสนใจ และประโยชน์ต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะประเด็นด้านความพึงพอใจโดยรวม การส่งเสริมความเข้าใจในดนตรีไทยลูกกรุงและดนตรีแจ๊ส และการนำไปใช้ เป็นสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติรวมวงเล็กได้จริง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบทเพลงไทยลูกกรุงเป็นบทเพลงที่มีความใกล้ชิดกับบริบททางวัฒนธรรมไทย ขณะเดียวกันการเรียบเรียงในรูปแบบแจ๊สช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้เรียน ทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างรากฐานทางดนตรีเดิมกับองค์ความรู้ทางดนตรีสมัยใหม่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อพิจารณาในมิติของการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางดนตรีไทย การนำบทเพลงไทยลูกกรุงมาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ในรูปแบบวงดนตรีแจ๊สถือเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งช่วยให้บทเพลงเดิมยังคงมีชีวิตอยู่ในบริบทปัจจุบัน การสร้างสรรค์ดังกล่าวมิได้ทำให้คุณค่าดั้งเดิมของบทเพลงลดลง หากแต่ช่วยขยายพื้นที่การรับรู้ของบทเพลงไปสู่ผู้เรียนและผู้ฟังรุ่นใหม่มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สุกกรี เจริญสุข มองว่าดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของสังคม (สุกรี เจริญสุข, 2539) การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงในรูปแบบแจ๊สจึงเป็นการสืบสานควบคู่กับการสร้างสรรค์ ทำให้บทเพลงสามารถดำรงอยู่และพัฒนาต่อไปได้ในบริบทของการศึกษาดนตรีร่วมสมัย

โดยสรุป การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงไทยลูกกรุงสำหรับวงดนตรีแจ๊สในงานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการบูรณาการดนตรีไทยสากลกับดนตรีแจ๊สอย่างมีหลักการ ทั้งด้านเสียงประสาน จังหวะ รูปแบบการบรรเลง และการนำไปใช้ในการเรียนการสอน ผลการวิจัยสนับสนุนแนวคิดที่ว่า บทเพลงไทยลูกกรุงสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดในรูปแบบร่วมสมัยได้ โดยยังคงคุณค่าทางวัฒนธรรมของบทเพลงเดิม และสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ทางดนตรีที่มีความหมายให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า บทเพลงไทยลูกกรุงทั้ง 5 เพลง ได้แก่ เพลงคืนนี้พี่คอยเจ้า เพลงชั่วฟ้าดินสลาย เพลงเพียงคำเดียว เพลงครวญ และเพลงรักคุณเข้าแล้ว สามารถนำมาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ในรูปแบบวงดนตรีแจ๊สได้อย่างเหมาะสม โดยยังคงเอกลักษณ์ของทำนองเดิมไว้ ขณะเดียวกันสามารถเพิ่มมิติทางเสียงประสาน จังหวะ และรูปแบบการบรรเลงให้มีความร่วมสมัยมากขึ้น แนวคิดสำคัญที่ใช้ในการเรียบเรียง ได้แก่ การเปลี่ยนเสียงประสาน การดำเนินคอร์ดแบบ II-V-I การใช้คอร์ดโดมิแนนท์ทุติยภูมิ การใช้คอร์ดแทนแบบไทรโตน การใช้โน้ตนอกบันไดเสียง การเคลื่อนคอร์ดในลักษณะคู่สาม และการใช้แนวเบสเป็นตัวนำคอร์ด ซึ่งช่วยให้บทเพลงมีสีสันและเหมาะสมกับการบรรเลงในรูปแบบวงดนตรีแจ๊สขนาดเล็ก ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นมีความเหมาะสมต่อการใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติรวมวงเล็ก ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในบทเพลงไทยลูกกรุงและดนตรีแจ๊ส ตลอดจนพัฒนาทักษะด้านการฟัง การอ่านโน้ต การคอมปิง การวิเคราะห์ฮาร์โมนี และการบรรเลงร่วมวง ดังนั้น จึงควรนำบทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติรวมวงเล็ก การเรียบเรียงเสียงประสาน และทฤษฎีดนตรีแจ๊ส โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรม สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการเรียบเรียงบทเพลงไทยลูกกรุงในรูปแบบวงดนตรีประเภทอื่น เช่น วงบิ๊กแบนด์ วงดนตรีร่วมสมัย หรือวงดนตรีผสมไทย-สากล รวมทั้งศึกษาผลของการใช้บทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นต่อทักษะทางดนตรีของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เห็นประสิทธิผลของสื่อการเรียนรู้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ตลอดจนให้การส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานวิจัย จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ต่อพงศ์ เชื้ออ่อน. (2565). การสืบสรรค์เพลงลูกกรุงในสังคมและวัฒนธรรมไทยร่วมสมัย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีรภาพ โลหิตกุล. (2540). ปฐมบทเพลงลูกทุ่งและเพลงเพื่อชีวิตในเมืองไทย (พ.ศ. 2480-2500). กรุงเทพมหานคร: โสมสาร.
- ปรกเศ ใจสุวรรณ. (2564). ราชนิรุกตเพลง: พุ่มพวง ดวงจันทร์ กับการเปลี่ยนแปลงของเพลงลูกทุ่งไทย ทศวรรษ 2510-ทศวรรษ 2540. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ กิ่งกาญจนวงศ์. (2534). การวิเคราะห์เพลงลูกกรุง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุกรี เจริญสุข. (2539). ดนตรีชาวสยาม. นครปฐม: โครงการจัดตั้งวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Coker, J. (1964). Improvising jazz. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Dean, R. T. (1989). Creative improvisation: Jazz, contemporary music, and beyond: How to develop techniques of improvisation for any musical context. Milton Keynes: Open University Press.
- Gridley, M. C. (1994). Jazz styles: History and analysis. Englewood Cliffs: Prentice Hall.